KULTUR STYRELSEN

F R E D N I N G S V Æ R D I E R

TORVET 11, PRÆSTØ

VORDINGBORG KOMMUNE

Besigtigelsesdato:	09.02.2011
Besigtiget af:	Mia Kroer Ræbild
Journalnummer:	2011-7.82.07/390-0001
Kommune:	Vordingborg Kommune
Adresse:	Torvet 11, 4720 Præstø
Betegnelse:	Tovet 11, Præstø
Fredningsår:	1982
Omfang:	*Forhuset (1845)*

BYGNINGSBESKRIVELSE

Byhuset er beliggende som del af husrækken på nordsiden af den brede gade som Torvet udgør.

Forhuset er en to etages, grundmuret bygning med teglhængt heltag. I tagryggen ses to hvide skorstene med sokkel og gesims. Forhuset hviler på en sorttjæret sokkel. Den gulkalkede facade er inddelt i tre dele, hvor yderfagene er skudt lidt frem som siderisalitter. Vandret er facaden opdelt af en hvid, profileret kordongesims trukket i puds, og en hvid, profileret hovedgesims, der tillige er udsmykket med tandsnit over siderisalitterne. I den vestlige risalit sidder en sortmalet, tofløjet fyldingsport. I den østlige risalit er en let tilbagetrukket blænding svarende til porten. På første sal er vinduerne i risalitterne indrammet af profilerede, hvidkalkede rammer. Korspostvinduerne er ældre og hvidmalede. Kvistene er af zink, front og flunker er malet i en lys gul farve og vinduerne er nyere, opsprossede og sidehængte.

Gårdsiden er lig facaden mod Torvet, dog uden siderisalitter. Tillige er porten en sortmalet revleport med overvindue, vinduerne er sidehængte og opsprossede, mod øst er en ældre, sortmalet fyldingsghalvdør og bagved denne en nyere opsprosset rammedør med glas. På første sal fører en ældre, tofløjet havedør ud til en nyere træterrasse. Gavlen mod vest er kun delvist dækket af nabohuset, og over dette er muren kalket i samme lyse farve som kvistene. Et hvidmalet vindue, lig dem mod gården, sidder i gavltrekanten.

Portrummet er brostensbelagt og væggen ind til boligen er af rødmalet bindingsværk. Tavl og øvrigt murværk står pudset og gulkalket. Loftet er pudset og hvidkalket med en enkelt synlig rødmalet bjælke. I portrummet er der både adgang til boligen i forhuset samt til nabohuset Torvet 9.

Indvendigt er størstedelen af forhusets oprindelige ruminddeling bevaret med de repræsentative stuer orienteret mod gaden. Bygningen står med mange oprindelige bygningsdetaljer og

traditionelle overflader indvendigt. Tagetagen er indrettet med værelser og badeværelse. Der er nyere køkken, gæstetoilet og badeværelse. Nederste løb af hovedtrappen er ændret og tillige trappen til kælderen, der har støbt gulv, kalkede naturstensvægge og bræddeloft med synlige bjælker.

BYGNINGSHISTORIE

Bygningen er opført i 1845 for skipper Peter Chr. Kruse, og afløste da et hus i en etage i samme udstrækning. Dette var opført af murermester Hans Willumsen i 1822 i forbindelse med, at huset var blevet adskilt fra Torvet 9, med hvilket det indtil da havde hørt sammen med som én ejendom. Det nuværende hus har formodentlig oprindeligt haft to selvstændige lejligheder, idet der ved brandtaksationen i 1867 var køkken på begge etager. Bygningen er stort set uændret siden opførelsen.
I 1990´erne blev et ældre glasloft med messinglister fra et andet hus opsat i køkkenet mod gården på første sal.

KILDER

Gamle huse i Præstø, Fredningsstyrelsen og Præstø Kommune, 1979.

MILJØMÆSSIG VÆRDI

Forhusets miljømæssige værdi knytter sig dets prominente placering ved det brede torv modsat byens rådhus. Torvets byhuse, i en og to etager, samt brostens- og pigstensbelægningen udgør i sammenhæng et usædvanligt homogent og traditionelt bymiljø. Endvidere til den traditionelle belægning foran bygningen, som løber med helt ind i portrummet.

Gårdrummet afgrænses mod vest af et sidehus og der dannes et intimt uderum, der mod nord afgrænses af haven, som skråner ned mod fjorden. For enden af haven ligger et ældre lysthus, der oprindeligt ikke har ligget her, men alligevel indskriver sig i en miljømæssig værdi, grundet at mange andre haver ned mod fjorden har et lignende lysthus.

KULTURHISTORISK VÆRDI

Den kulturhistoriske værdi knytter sig til, at bygningen stilistisk repræsenterer et københavnsk, klassicistisk borgerhus af Harsdorff-typen med yderfagene skudt lidt frem som siderisalitter. Hoveddøren i portrummet er stilistisk som en københavnsk Louis-Seze dør fra slutningen af 1700-tallet.

Indvendigt knytter den kulturhistoriske værdi sig til den oprindelige rumstruktur med de repræsentative stuer orienteret mod gaden og de sekundære rum orienteret mod gården. Tillige er der kulturhistorisk værdi i forhusets gennemgående portrum med den ældre brostensbelægning og de oprindelige porte, der udførelsesmæssigt er kontrastrige, men alligevel begge har en høj detaljeringsgrad. Den fine fyldingsport sidder mod gaden og den mere enkle revleport sidder mod gården. Begge porte har tillige fine greb og beslagværk.

ARKITEKTONISK VÆRDI

Den arkitektoniske værdi knytter sig til forhusets velproportionerede ydre, der udgøres af det opskalkede heltag og den symmetriske facade, der karakteriseres ved en tredeling med lidt fremskudte yderfag, som er lidt finere i detaljeringsgraden end den øvrige del af facaden, i siderisalitterne er hovedgesimsen også udsmykket med tandsnit og vinduerne er indrammet af profilerede rammer. Symmetrien understreges af, at portfaget mod øst modsvares af et let tilbagetrukket parti magen til portens udstrækning. Tillige er der arkitektonisk værdi i kontrasten mellem den udsmykkede facade mod Torvet og den mere enkle facade mod gården.

Ligeledes har bygningens enkle, traditionelle materialevalg værdi; den kalkede pudsede mur, den sortjærede sokkel, de hvidmalede udsmykninger og gesimser, de hvidmalede ældre vinduer, de sortmalede porte, den røde vingetegl og de hvide traditionelle skorstenspiber.

Begge porte er bevaret i hver ende af portrummet, hvilket er relativt sjældent, det giver portrummet en særlig karakter tydeliggjort af, at det kun oplyses af portens overvindue mod gården. Hoveddørens unikke detaljeringsgrad er tillige med til at højne portrummet og bygningens status.

Indvendigt knytter den arkitektoniske værdi sig til forhusets mange oprindelige bygningsdetaljer, herunder stuernes oprindelige tofløjede fyldingsdøre, messinggreb, gerichter, lave paneler, stukarbejder og søjle-indramningen af kaminen. Tillige med de øvrige, enklere fyldingsdøre mod gården, der vidner om deres sekundære karakter.

BÆRENDE FREDNINGSVÆRDIER

I det ydre knytter de bærende fredningsværdier sig til facaderne med udsmykninger, portrummet med belægning, porte og indgangsdør. Hertil kommer den traditionelle materialeholdning.

I det indre knytter de bærende fredningsværdier sig til forhusets oprindelige rumstruktur og de mange bevarede bygningsdetaljer. Hertil kommer den traditionelle materialeholdning.

ANBEFALINGER

Det anbefales:
- at gavlen kalkes i samme gule farve som den øvrige del af bygningen.
- at den nyere opsprossede rammedør med glas bag fyldingsghalvdøren i stueetagen erstattes med en, der i højere grad passer til bygningens arkitektur.
- at altanen fjernes og en mere passende løsning udføres.
- at "gardinkasserne" over vinduerne mod gaden i stueetagen fjernes.
- at det mørke nedsænkede loft i stueetagens kontor fjernes og erstattes med et traditionelt loft.
- at det mørke sildebensparketgulv i stuerne på 1. sal fjernes og erstattes med et traditionelt gulv.
- at loftet i stuen med pejsen retableres.
- at den nyere pejs i stuen fjernes.
- at glasloftet i køkkenet fjernes.
- at det nedsænkede loft i toiletrummet på 1. sal fjernes.